

DEPARTAMENT D'ECONOMIA

Informe de Conjuntura Econòmica

CORRECCIÓ A LA BAIXA DE LES PREVISIONS DE CREIXEMENT EN UN
CONTEXT AMB MAJOR INCERTESA

DESEMBRE 2021

Taula de contingut

Entorn internacional.....	5
Demanda i activitat	8
Mercat de treball.....	12
Preus i finançament.....	14
Sector públic	17
Sector exterior.....	19
Creixement econòmic, productivitat, lliçons de la història.....	22

Resum executiu

La situació econòmica actual és positiva, l'economia mundial continua recuperant-se de la gran desfeta ocasionada per la pandèmia. Els plans de vacunació han permès la relaxació de les mesures més severes, que tant impacte han tingut sobre l'activitat econòmica.

La recuperació i el creixement de l'economia s'estan produint per l'impuls de la política fiscal i monetària, així com per la demanda embassada i l'excés d'estalvi generats a conseqüència de les mesures de restricció.

No obstant això, l'entorn internacional s'ha tornat més incert ja que persisteixen uns factors que han contribuït a minorar el ritme de la recuperació econòmica.

En aquest sentit, en comparació amb les previsions de principis d'any, s'han corregit les projeccions d'augment del PIB a la baixa, fonamentalment, pel fort increment dels preus, els problemes de subministrament i les incerteses davant les noves variants de la COVID. Aquest menor creixement obeeix a aquests factors, estant, alguns d'ells, presents en els pròxims mesos.

La Comissió preveu un augment del PIB del 5,0% enguany, de 4,3% per al pròxim i de 2,5% per a 2023 a la UE. S'observa també, una perillosa divergència en les perspectives entre països, en tant que el producte agregat de les economies avançades, a l'any 2024, serà un 0,9% superior al de la precrisi, mentre que el de les economies emergents i en desenvolupament s'estima que estarà un 5,5% per sota.

Els organismes internacionals han revisat a la baixa les previsions de creixement. Per a Espanya en el segon trimestre d'enguany, per a 2021, eren de 6,4%; 5,9% i 5,6%, segons l'FMI, la CE i l'OCDE, respectivament. Ara, en el quart trimestre, les estimacions són de 5,7%, 4,6% i 4,5%.

Previsions de creixement del PIB d'Espanya

	2T		4T		Diferència	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
FMI	6,4	4,7	5,7	6,4	-0,7	1,7
Comissió Europea	5,9	6,8	4,6	5,5	-1,3	-1,3
OCDE	5,6	5,3	4,5	5,5	-1,1	0,2

Font: FMI, Comissió Europea, OCDE.

En aquest sentit, tant el BCE com la Reserva Federal han mantingut els tipus d'interès de referència, anunciant en el primer cas, la finalització del PEPP al març de 2022 i, en el segon, una retallada major de l'esperada en el programa d'estímul monetari.

Així com la possibilitat que ja es poguessin produir elevació dels tipus d'interès, especialment en el cas nord-americà.

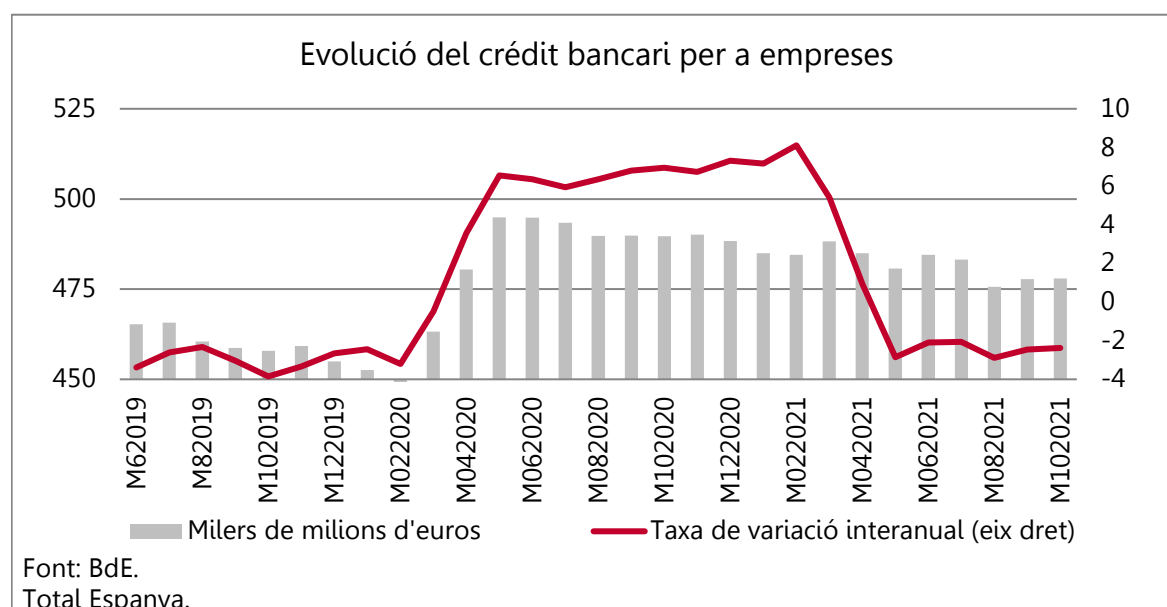
La recuperació de les economies espanyola i catalana segueix en curs, encara que a un ritme més moderat, amb la particularitat que el creixement de l'ocupació és més accelerat que el del PIB, en un context de fort creixement de l'IPC.

En tot cas, es preveu que els elements de risc a la baixa en el curt termini siguin de caràcter temporal, ja que molts obeeixen a efectes graó derivats de la normalització de l'activitat.

Aquest creixement de preus s'albira temporal, de pocs mesos, encara que dependrà de si es consoliden o no les expectatives de preus a l'alça, essent bàsic evitar que es donin efectes de segona ronda en preus, especialment en els costos salarials. En aquest sentit, un augment dels salaris associats al moment de tensió temporal de preus pot provocar la consolidació d'aquesta inflació a mitjà termini. És necessari, per tant, actuar amb moderació i prudència, davant un context difícil de recuperació econòmica, sortint d'una crisi sanitària, sense referència en molts anys, que ha pogut ser suavitzada per la relaxada política monetària.

No obstant això, si contínua la pressió de preus, podria forçar a accelerar una política monetària més dura, que frenaria el creixement i amb una política fiscal amb menys marge, donat el nivell de deute públic i l'elevació del seu cost. Tant l'FMI, que assenyalava que la inflació retornarà als nivells prepandèmia a mitjan 2022, com la Comissió Europea, que preveu descens d'aquesta, situant-la al 2022 en el 2,2% i en el 1,4% en 2023 per a la zona euro, destaquen, excepte moviments que la reforcin, caràcter transitori d'aquesta.

En aquests mesos és essencial mantenir una posició dialogant, però també ferma per a evitar, entre tots, que es consolidin majors expectatives de preus. Tots hem de ser conscients dels majors riscos, i de la necessària prudència davant el context de la crisi actual, sense que hagin d'afegir-se més tensions i incerteses.

Pel que fa al finançament, cal destacar l'increment que experimenta el crèdit a les famílies, essencialment el destinat al consum, que ho fa a un ritme del 3,7% en la seva última dada, reiterant valors semblants dels mesos previs, i la disminució dels crèdits a empreses, que retrocedeix un 1,5%, enfront dels augments que van experimentar fins a març del 6-8%.

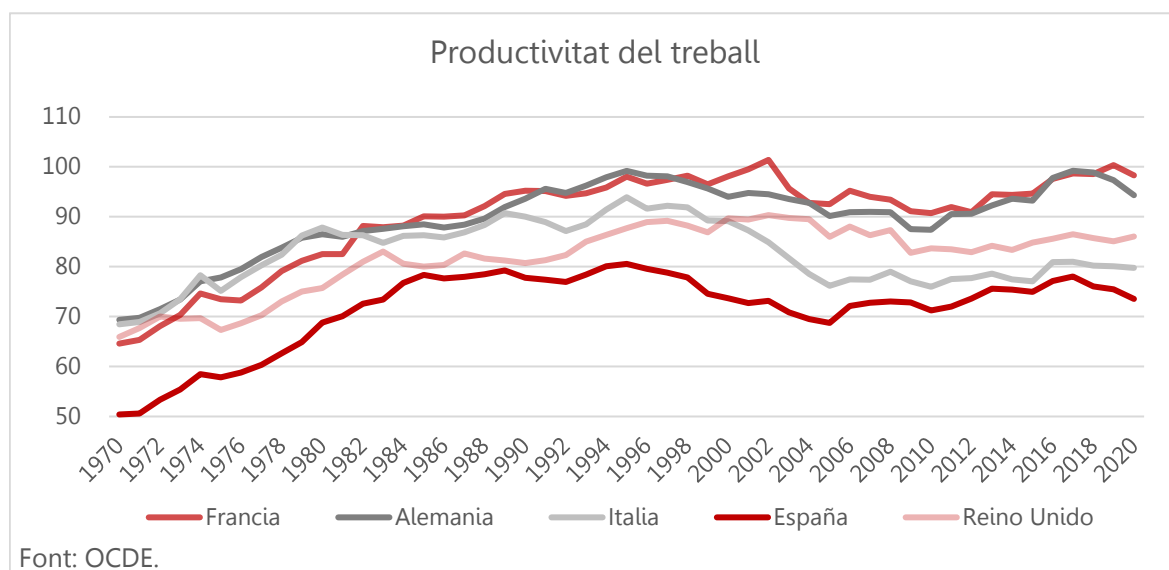
La reducció del dèficit fiscal de les administracions públiques (excepte la local) es deu a un augment dels ingressos de l'11,1%, superior a l'increment de la despesa del 2,2% en els primers nou mesos de l'any, que reflecteix aquest procés de recuperació, ara suavitzat.

I les exportacions de béns creixen fortament, sent la seva taxa interanual entre gener i setembre del 24,7% per a Catalunya i del 22,1% per al conjunt espanyol, enfront d'un creixement vigorós, però menor dels grans països europeus.

Finalment, en l'informe es fa un *focus* sobre la productivitat i el creixement econòmic, des d'una visió històrica, tant des dels últims 20 segles com des dels últims 20 anys. D'aquí, que esdevingui rellevant la història, davant canvis disruptius com els que suposa l'economia 4.0.

Cal estar atents al fet que puguem canalitzar adequadament les polítiques que permetin internalitzar en el model productiu aquest canvi disruptiu mitjançant la incorporació de la digitalització i l'economia verda, que cada vegada serà una exigència més habitual i raonable en la nostra manera d'actuar. Per això, hem de saber aprofitar adequadament els recursos derivats dels fons europeus, que són una oportunitat única.

Com bé diria un financer: "rendibilitats passades, no garanteixen rendibilitats futures", és a dir, que tenim una bona base per reforçar el nostre creixement, però no podem fiar-lo exclusivament a aquesta base, si no la transformem davant els canvis disruptius que s'estan produint en l'escenari internacional, davant un procés de major globalització i interdependència, i competitivitat. La millora de la productivitat és la base per a després millorar els nivells de benestar dels nostres ciutadans i del conjunt de la societat a través d'una correcta redistribució mitjançant polítiques públiques i el desenvolupament de l'Estat del Benestar.

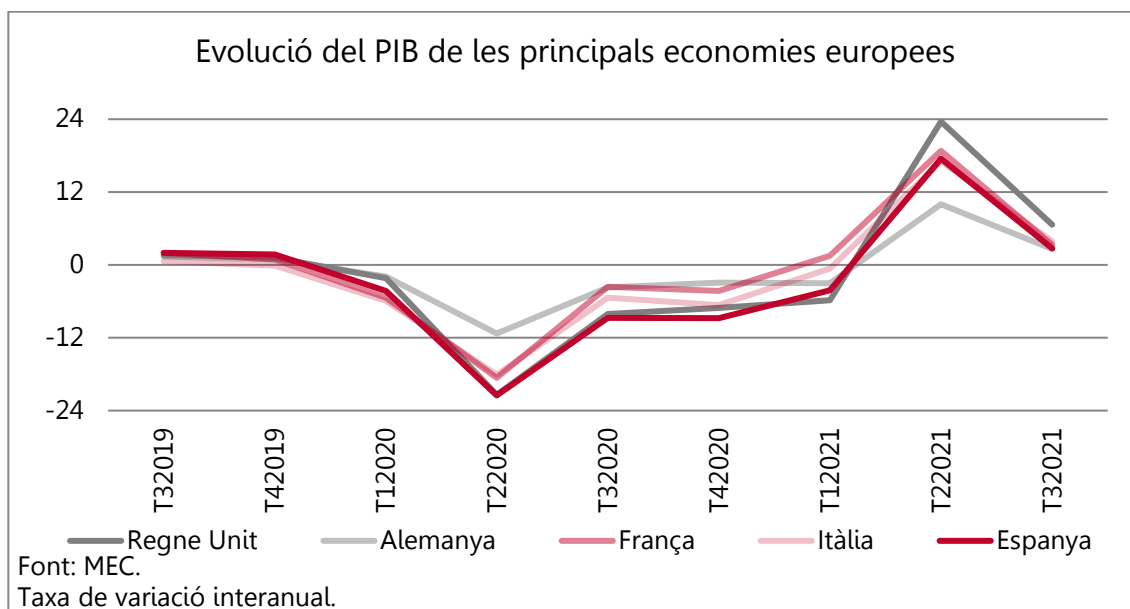

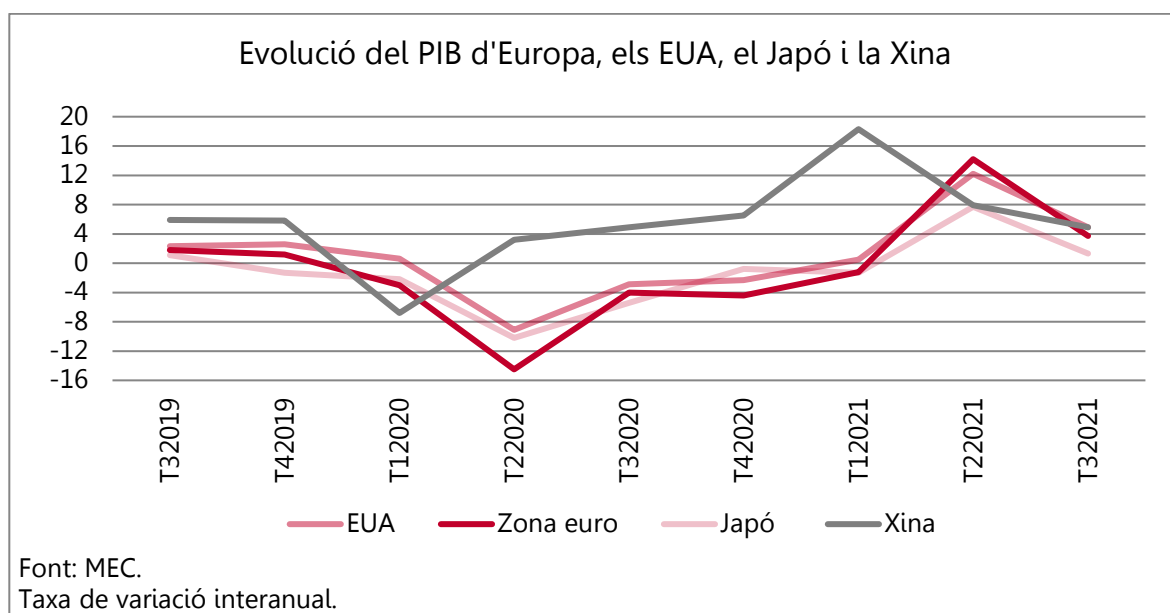
Entorn internacional

En el tercer trimestre de l'any, el ritme de creixement de l'economia europea es va mantenir similar al trimestre anterior, amb un augment del PIB del 2,2% i del 2,1% a la UE i la zona euro, respectivament, en comparació amb el segon trimestre. En termes interanuals el creixement va ser del 4,1% a la UE i del 3,9% en la zona euro. Cal assenyalar que, en termes de nivell, el PIB en volum es troba 0,1% per sota del registrat en l'últim trimestre de 2019 a la UE, i un 0,3% per sota en la zona euro.

Concretament, a Alemanya el PIB va pujar un 1,7% intertrimestral, a França un 3,0% i a Itàlia va augmentar un 2,6%. Al seu torn, al Regne Unit l'economia va créixer un 1,3%.

D'altra banda, fora de l'entorn europeu, cal esmentar que el PIB dels EUA va registrar un augment del 0,5% intertrimestral, mentre que el de l'economia japonesa va descendir un 0,8%. L'increment del PIB interanual de la Xina, en el tercer trimestre de 2021, va ser del 4,9% respecte al trimestre anterior.

En el seu informe de previsions del mes d'octubre, l'FMI assenyala que la recuperació econòmica global es manté, encara que obstaculitzada pel sorgiment de noves variants, a més de la persistència dels problemes de subministrament i de la creixent inflació en moltes economies.

Segons les seves projeccions, l'economia global creixerà un 5,9% el 2021 i un 4,9% el 2022. Al juliol, l'FMI ja posava èmfasi en el fet que les previsions per a les economies en desenvolupament s'havien corregit a la baixa i per a les avançades a l'alça. En aquest sentit, observa una perillosa divergència en les perspectives entre països, en tant que el producte agregat de les economies avançades, a l'any 2024, serà un 0,9% superior al de la precrisi, mentre que el de les economies emergents i en desenvolupament s'estima que estarà un 5,5% per sota.

Sobre l'evolució dels preus, si bé les seves projeccions són molt incertes, l'FMI apunta, com a principals factors que expliquen el seu increment, els problemes de subministraments per a la producció, l'alliberament de la demanda embassada i l'augment del preu de les matèries primeres. Projecta que la inflació, no obstant això, retornarà als nivells pre-pandèmia a mitjans de 2022.

A més, quant al comerç internacional, l'FMI projecta una expansió dels volums comercialitzats de 9,7% al 2021 i del 6,7% el 2022. És important destacar que la recuperació comercial general emmascara una perspectiva més moderada per a economies dependents del turisme i de serveis transfronterers, de manera més general. En països on el turisme representa una significativa part del PIB, s'espera que es registrin majors caigudes en l'activitat a causa de les restriccions de viatge i de socialització.

D'altra banda, la Comissió Europea, en el seu informe d'hivern, constata que la recuperació de l'economia europea després de la pandèmia ha estat millor del que s'havia previst, havent recuperat els nivells precrisi l'estiu passat. No obstant això, les previsions incorporen nous factors d'incertesa, sobretot del costat de la producció. Des del punt de vista de la demanda, la Comissió destaca l'augment dels preus en l'energia, la qual cosa pot minvar el consum i la inversió.

La Comissió preveu un augment del PIB del 5,0% enguany, del 4,3% per al pròxim i del 2,5% per al 2023 a la UE. D'altra banda, projecta un nivell d'inflació màxim durant el quart trimestre d'enguany.

Segons la Comissió, l'increment en la taxa de variació dels preus es deu en gran manera a un efecte basí ja que els factors que van fer descendir els preus l'any 2020 van deixar d'actuar enguany. Per a la Comissió, una part substancial de la major inflació serà transitòria, preveient un descens fins al 2,2% al 2022 i l' 1,4% el 2023, en la zona euro.

En aquest sentit, tant el BCE com la Reserva Federal han mantingut els tipus d'interès de referència anunciant-se, en el primer cas, la finalització del PEPP al març de 2022 i, en el segon, una retallada major de l'esperat en el programa d'estímul monetari.

El PIB mundial, exclosa la UE, creixerà un 5,9% el 2021, un 4,5% el 2022 i un 3,7% el 2023, atès que les importacions de béns i serveis, també exclosa la UE, augmentaran un 9,3% enguany, un 6,1% i un 4,5% el 2022 i 2023, respectivament.

Finalment, l'OCDE, en les seves previsions econòmiques de desembre, també assenyala que la recuperació continua, però a menor ritme i amb més desequilibris entre economies, sectors i persones més o menys afectades per la pandèmia.

Així mateix, destaca com a principals causes del menor creixement i la major incertesa, els persistents problemes de proveïment, l'augment dels costos dels inputs, l'increment de la inflació, major nombre de vacants en el mercat laboral, i la pujada del preu en l'energia i les matèries primeres. Així, l'OCDE projecta un creixement del PIB mundial de 5,6% al 2021, de 4,5% al 2022 i de 3,3% al 2023.

Previsions de creixement del PIB

Taxa de variació anual	FMI				Comissió Europea				OCDE			
	2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Economia mundial	2,8	-3,1	5,9	4,9					-3,4	5,6	4,5	3,2
Zona euro	1,6	-6,3	5,0	4,3	-6,4	5,0	4,3	2,4	-6,5	5,2	4,3	2,5
EUA	2,3	-3,4	6,0	5,2	-3,4	5,8	4,5	2,4	-3,4	5,6	3,7	2,4
Japó	0,3	-4,6	2,4	3,2	-4,8	2,4	2,3	1,1	-4,6	1,8	3,4	1,1
Alemanya	1,1	-4,6	3,1	4,6	-4,6	2,7	4,6	1,7	-4,9	2,9	4,1	2,4
França	1,8	-8,0	6,3	3,9	-7,9	6,5	3,8	2,3	-8,0	6,8	4,2	2,1
Itàlia	0,4	-8,9	5,8	4,2	-8,9	6,2	4,3	2,3	-9,0	6,3	4,6	2,6
Espanya	2,1	-10,8	5,7	6,4	-10,8	4,6	5,5	4,4	-10,8	4,5	5,5	3,8
Regne Unit	1,7	-9,8	6,8	5,0	-9,7	6,9	4,8	1,7	-9,7	6,9	4,7	2,1
Xina	6,0	2,3	8,0	5,6	2,3	7,9	5,3	5,3	2,3	8,1	5,1	5,1
Índia	4,8	-7,3	9,5	8,5	-7,0	9,0	7,8	6,0	-7,3	9,4	8,1	5,5
Brasil	1,4	-4,1	5,2	1,5	-4,1	4,9	2,1	2,3	-4,4	5,0	1,4	2,1
Rússia	2,0	-3,0	4,7	2,9	-3,0	3,9	2,6	2,2	-	-	-	-

Font: FMI, Comissió Europea, OCDE.

Demanda i activitat

Segons l'avanç de Comptabilitat Nacional publicat el 29 d'octubre, el PIB d'Espanya va créixer en el tercer trimestre de 2021, després de l'intens augment del segon trimestre. En termes inter trimestrals, la taxa de variació del PIB va ser del 2,0% i, en taxa interanual, l'increment va ser del 2,7%.

En relació a l'ocupació, en termes d'hores treballades, es va observar un increment del 0,3% respecte al trimestre anterior i, en taxa interanual, de 3,3%, la qual cosa suposa 1.069.000 llocs de treball equivalents a temps complet en un any.

Des de la perspectiva de la demanda, l'aportació de la demanda nacional a la variació del PIB va ser de 1,5 punts i, d'altra banda, la demanda externa va contribuir amb 1,2 punts.

Quant a la demanda interna, mentre la despesa de les AAPP va continuar creixent (+2,9% interanual), la resta de components, a saber, la despesa de les llars i la formació bruta de capital fix, van moderar substancialment el seu ritme d'avanç. En el primer cas, l'augment va ser de 1,1% i, en el segon, fins i tot es va registrar una lleugera contracció de -0,2%.

La demanda externa, si bé registra, també, una desacceleració considerable, les exportacions de béns i serveis es van incrementar un 13,7%, la qual cosa obeeix a l'augment de les vendes a l'exterior tant de béns com de serveis, així com al fort impuls de la despesa de no residents a Espanya. Cal assenyalar, no obstant això, que les exportacions de béns van moderar la seva taxa de creixement més que la resta de vendes a l'exterior. Les importacions, d'altra banda, van mostrar un comportament similar, amb una pujada del 10,2%.

Pel costat de l'oferta, els sectors d'activitat van presentar comportaments dispars: la indústria un magre augment del 0,4%, els serveis un increment del 4,8% (destacant la pujada del 10,6% de comerç, transport i hostaleria i del 8,8% d'activitats artístiques, recreatives i altres serveis), la construcció un descens del 8,2% i l'agricultura una contracció del 10,0%.

Espanya: PIB per components i sectors

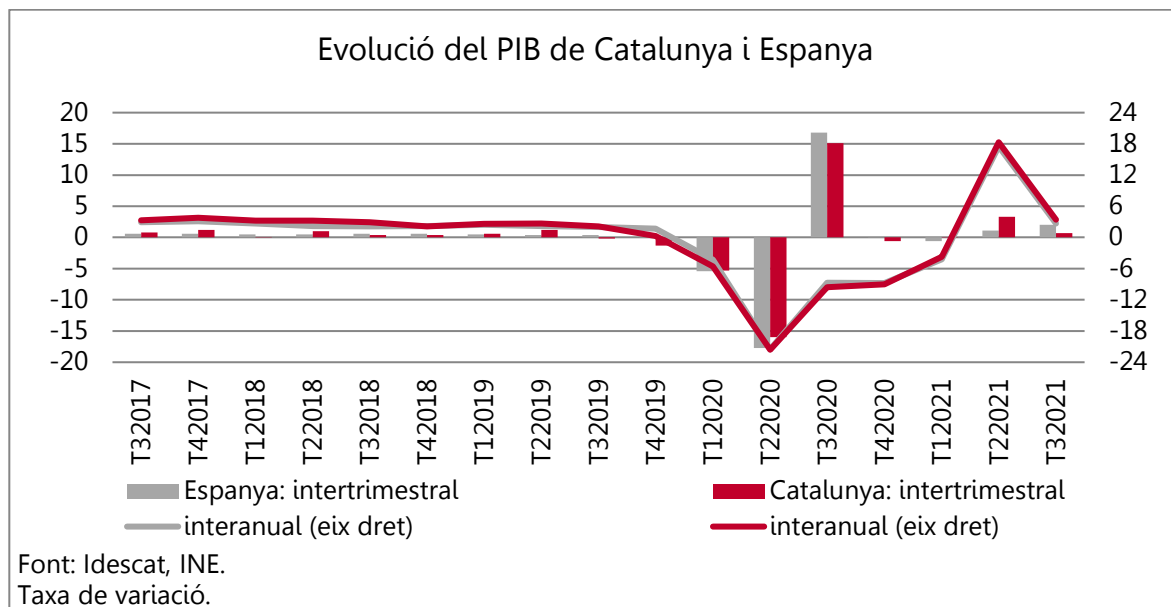
Taxa de variació interanual	T32020	T42020	T12021	T22021	T32021
PIB	-8,7	-8,8	-4,2	17,5	2,7
Components:					
Consum final de les llars	-9,0	-10,1	-6,2	23,4	1,1
Consum final de les AAPP	3,6	4,7	3,8	3,9	2,9
Formació bruta de capital fix	-7,3	-5,7	-2,7	18,8	-0,2
Exportacions	-19,7	-15,3	-7,3	38,9	13,7
Importacions	-14,5	-9,5	-3,9	38,4	10,2
Demanda Nacional*	-6,4	-6,5	-3,0	17,3	1,5
Demanda Exterior*	-2,2	-2,3	-1,2	0,2	1,2
Oferta:					
Agricultura	3,1	7,3	-2,5	-6,7	-10,0
Indústria	-5,8	-4,4	0,0	23,7	0,4
Construcció	-7,4	-9,6	-10,7	11,7	-8,2
Serveis	-9,8	-10,3	-5,0	17,6	4,8

Font: INE. *Contribució al creixement del PIB.

D'altra banda, segons l'Idescat, entre els mesos de juny i setembre, el PIB de Catalunya va créixer un 4,1% interanual, amb una variació intertrimestral de 1,3%.

Els components de la demanda van mostrar una marcada desacceleració, sense excepció. I, per la seva banda, tots els sectors d'activitat van registrar una evolució favorable, en particular, la indústria i la construcció.

Catalunya: PIB per components i sectors

Taxa de variació interanual	T32020	T42020	T12021	T22021	T32021
PIB	-9,6	-9,0	-3,7	18,3	4,1
Components:					
Consum final de les llars	-10,0	-10,0	-5,6	21,9	3,2
Consum final de les AAPP	4,8	6,0	2,1	4,5	2,6
Formació bruta de capital	-13,1	-10,4	-2,4	23,1	8,9
Exportacions	-9,8	-2,3	5,2	33,3	8,7
Importacions	-17,6	-3,2	0,0	38,0	12,2
Demanda Nacional*	-7,9	-7,0	-3,4	18,0	4,2
Demanda Exterior*	-1,6	-2,2	0,0	3,1	0,0
Oferta:					
Agricultura	-9,8	-0,9	2,7	2,2	3,2
Indústria	-2,7	-4,8	-0,1	17,4	2,7
Construcció	-7,6	-16,3	-13,0	21,9	0,5
Serveis	-10,5	-10,1	-4,7	17,0	5,3

Font: INE. *Contribució al creixement del PIB.

La moderació de la recuperació de l'economia s'aprecia en molts indicadors d'activitat de curta freqüència. Per això, les previsions de creixement del PIB per a enguany s'han anat corregint a la baixa en els últims mesos, respecte a les de principis d'any.

L'índex general de xifra de negocis de les activitats de serveis a Espanya, corregit d'efectes estacionals i de calendari, va pujar un 15,7% el mes de setembre, en taxa anual. L'índex general de volum de negoci del sector serveis a Catalunya també va augmentar, un 16,2% (mitjana del conjunt d'Espanya: 16,6%).

D'altra banda, al setembre, la xifra de negocis de la indústria va augmentar un 11,3% anual en la sèrie corregida per a Espanya. A Catalunya, l'índex general de xifra de negocis va pujar un 11,7% (mitjana del conjunt d'Espanya: 12,5%).

Així mateix, l'índex de producció industrial (corregit d'efectes estacionals i de calendari) va registrar una contracció del 0,9% anual per al conjunt d'Espanya a l'octubre. A Catalunya, l'índex general va baixar un 3,7% (mitjana del conjunt d'Espanya: -3,3%).

En relació al comerç, les vendes minoristes (índex general corregit d'efectes estacionals i de calendari), van registrar una caiguda del 0,1%, a Espanya. A Catalunya, les vendes al detall (índex general) van descendir un 1,3% anual al setembre (Espanya: 0,0%).

Quant a l'activitat turística, fins a l'octubre, van arribar a Espanya 24,8 milions de visitants, davant dels 17,8 del mateix període de l'any anterior, és a dir, un 39,3% més. Si bé a l'octubre d'enguany van venir 5,1 milions de turistes, més del doble dels arribats a l'octubre de l'any passat, la xifra és inferior a la de visitants internacionals en el mes d'octubre de 2019, que va ser de 7,6 milions. Catalunya, la segona CA de destí principal –amb 4,6 milions de visitants, representant el 18,2% del total– va registrar un increment del 23,5% respecte a igual període de 2020.

D'altra banda, la despesa total dels turistes internacionals en els primers 10 mesos de l'any va augmentar un 47,9% respecte al mateix període de 2020, totalitzant 27.526 milions d'euros. Al 2020, l'acumulat va ascendir a 18.608 milions d'euros i al 2019 a 81.839 milions. Catalunya va representar el 16,1% del total de despesa, és a dir, 4.430 milions d'euros, la qual cosa implica una pujada de 25,7%.

Finalment, l'indicador de confiança del consumidor del CIS per a Espanya ha descendit significativament el mes de novembre, després del repunt dels mesos de setembre i octubre. No obstant això, els nivells actuals de l'indicador són molt superiors als del mes de gener d'enguany, quan es trobava en els 55,7 punts. S'observa una pitjor valoració de la situació actual i de les expectatives.

En relació a l'evolució futura de l'economia espanyola, les previsions per a Espanya en el segon trimestre d'enguany, per al 2021, eren del 6,4%; 5,9% i 5,6%, segons l'FMI, la CE i l'OCDE, respectivament. Ara, en el quart trimestre, les estimacions són del 5,7%, 4,6% i 4,5%.

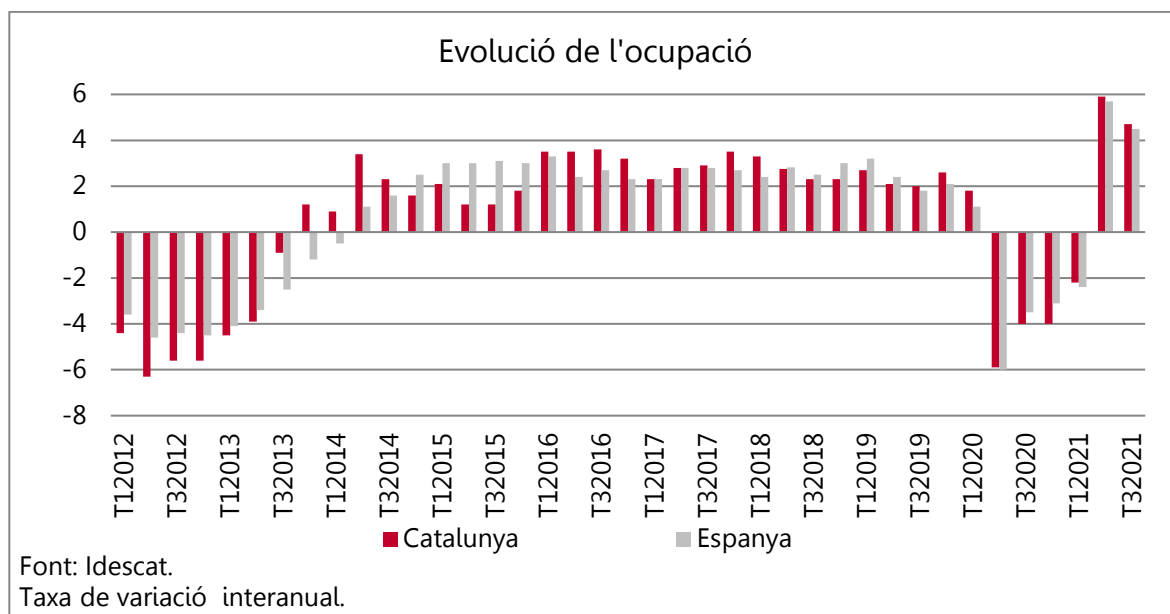
Previsions de creixement del PIB d'Espanya

	2T		4T		Diferència	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
FMI	6,4	4,7	5,7	6,4	-0,7	1,7
Comissió Europea	5,9	6,8	4,6	5,5	-1,3	-1,3
OCDE	5,6	5,3	4,5	5,5	-1,1	0,2

Font: FMI, Comissió Europea, OCDE.

Mercat de treball

Segons dades de l'EPA del tercer trimestre de 2021, a Espanya, l'ocupació va pujar en 359.300 persones respecte al trimestre anterior (sense incloure ERTE), arribant a les 20.031.000 persones ocupades. En els últims 12 mesos, l'augment de l'ocupació va ser de 854.100 persones, un 4,5% més que en el mateix període de 2020. Les pujades anuals són de 739.100 ocupats més en serveis, 44.300 més en construcció, 40.400 en la indústria i 30.400 en agricultura.

D'altra banda, l'atur va disminuir en 127.100 persones respecte al segon trimestre i en els últims 12 mesos va descendir en 306.200, la qual cosa implica una reducció del 8,2%. El total d'aturats se situa en 3.416.700 i la taxa d'atur en 14,6%, per al conjunt d'Espanya.

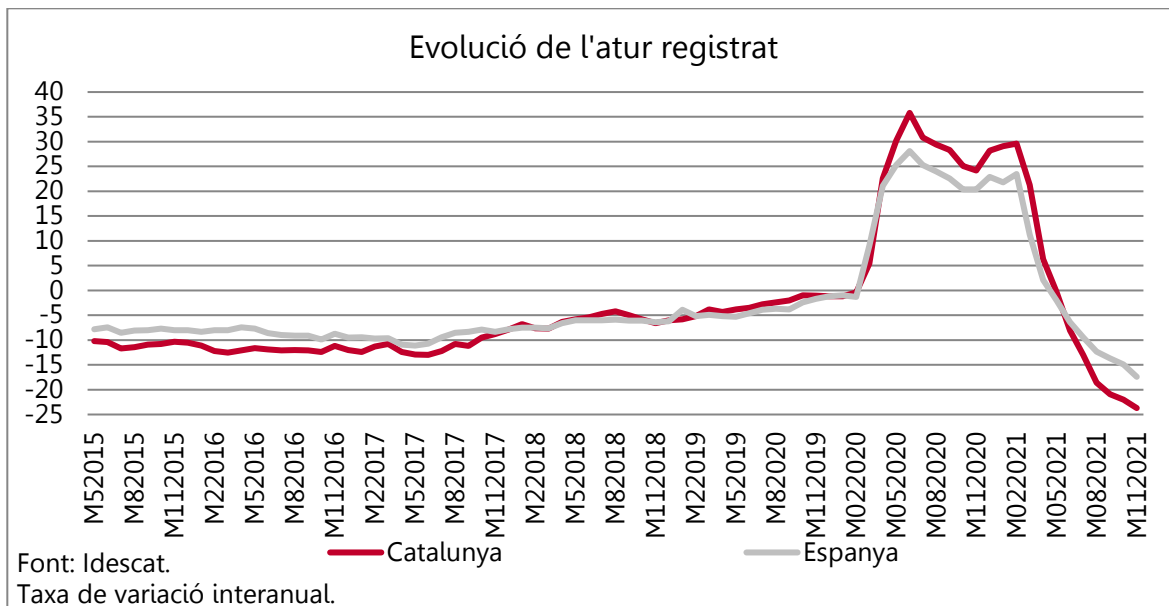
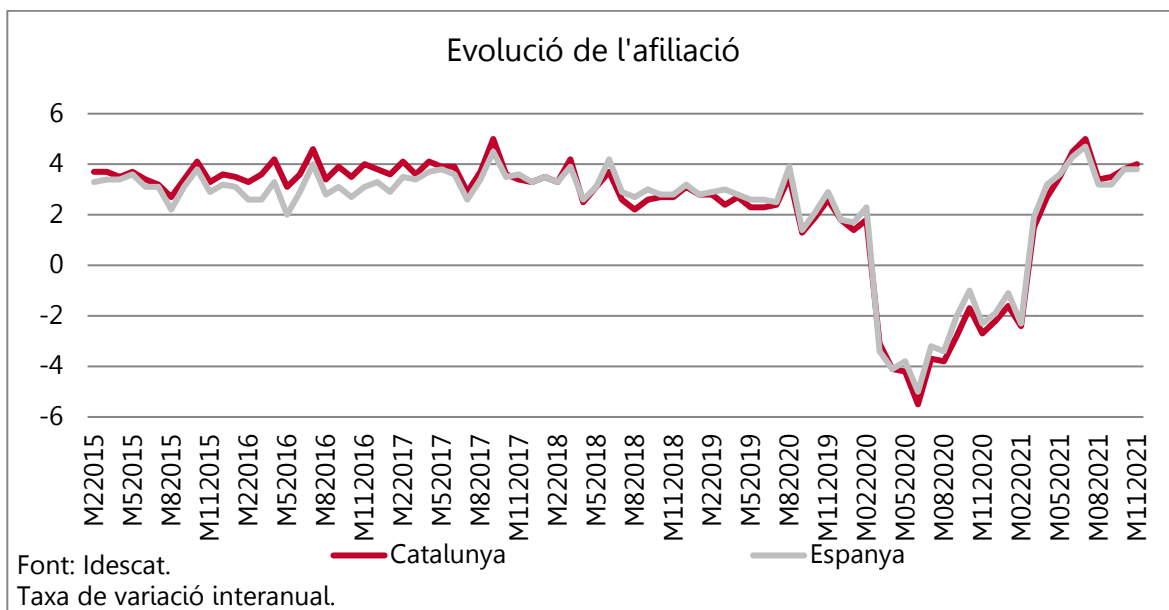
Per la seva banda, el nombre d'actius va continuar pujant, en 547.900 persones respecte al tercer trimestre de l'any passat, fins a les 23.447.700 persones actives.

A Catalunya, en termes anuals, l'ocupació va pujar en 155.500 persones en el tercer trimestre de 2021, l'atur va baixar en 79.900 i la població activa va augmentar en 75.600. Així, la taxa d'atur va descendir al 10,9%.

Al seu torn, l'afiliació total a Catalunya va pujar un 4,0% interanual el mes de novembre, lleugerament superior a l'augment del 3,8% a Espanya. La xifra d'afiliació actual ascendeix a 3.514.504 i 19.752.357 persones a Catalunya i Espanya, respectivament.

Cal esmentar que, a l'últim dia del mes de setembre, va haver a Catalunya un total de 48.075 treballadors en ERTO, mentre que en el conjunt d'Espanya la xifra va ser de 231.666.

A conseqüència de l'evolució positiva en l'ocupació, l'atur registrat va disminuir el mes de novembre un 23,7% interanual a Catalunya i un 17,4% a Espanya, amb la qual cosa el nombre d'aturats registrats a Catalunya és de 369.822 i a Espanya de 3.182.687.

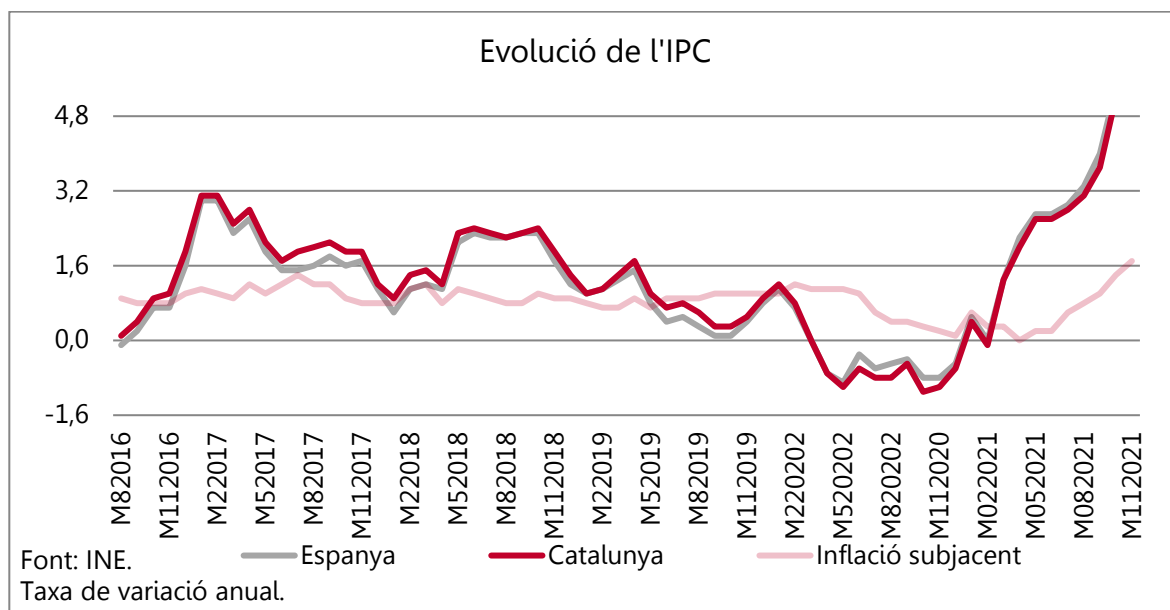

Preus i finançament

A Espanya, l'IPC continua en la senda ascendent, amb una variació anual del 5,5% al novembre. A Catalunya, l'IPC va pujar un 5,3%.

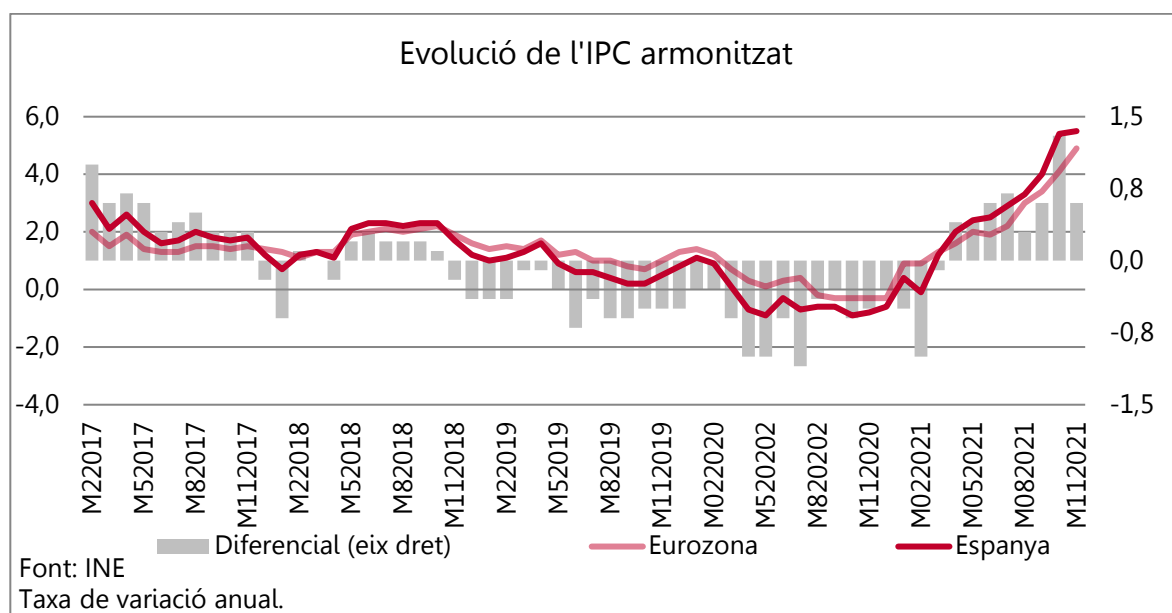
Cal assenyalar, que la mitjana del 2020 va ser en el cas d'Espanya de -0,3% i per a Catalunya de -0,4%. D'altra banda, la variació acumulada des de gener d'enguany és del 5,3% i 4,9%, respectivament. En aquest sentit, el nivell de l'IPC actual és el més elevat en pràcticament dues dècades.

Destaquen, com a principal influència a l'alça, l'augment dels preus d'aliments i begudes no alcohòliques, de transport i d'hotels, cafès i restaurants.

D'altra banda, la inflació subjacent (índex general sense aliments no elaborats ni productes energètics) va pujar tres dècimes fins al 1,7% al novembre, 3,8 punts per sota de l'índex general.

Així mateix, l'indicador d'inflació harmonitzat (IPCA) –que permet realitzar una comparació amb l'evolució dels preus en l'Eurozona– es va situar en el 5,5%, sis dècimes per sobre de la inflació de la Unió Monetària (4,9%). Des del mes de març, la inflació a Espanya és superior a la de la zona euro, la qual cosa implica un detriment en termes de competitivitat per a l'economia espanyola.

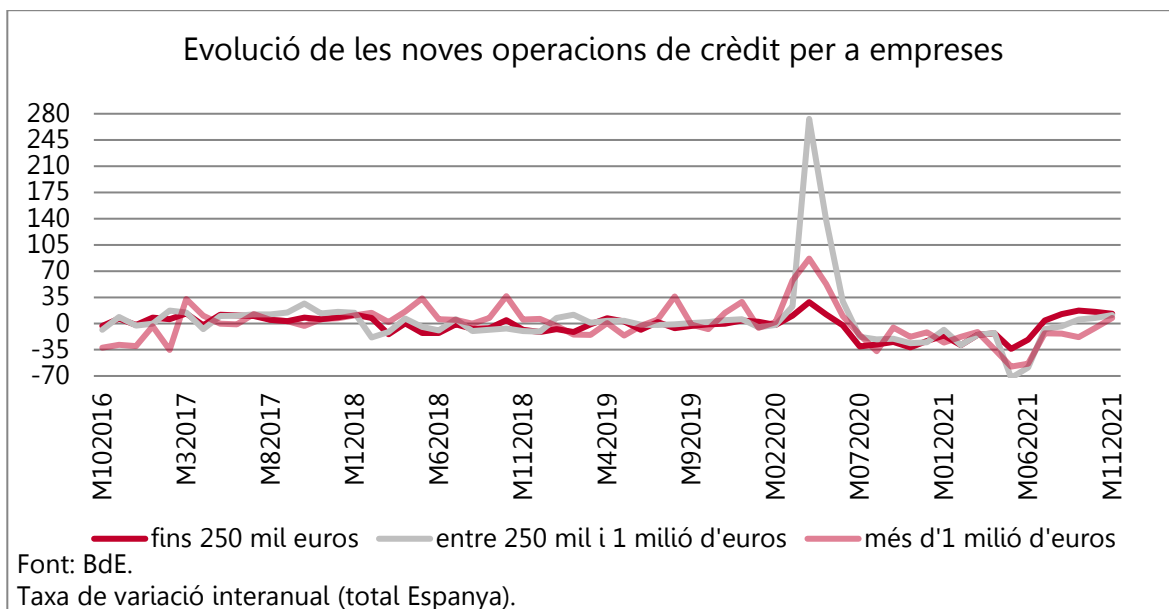
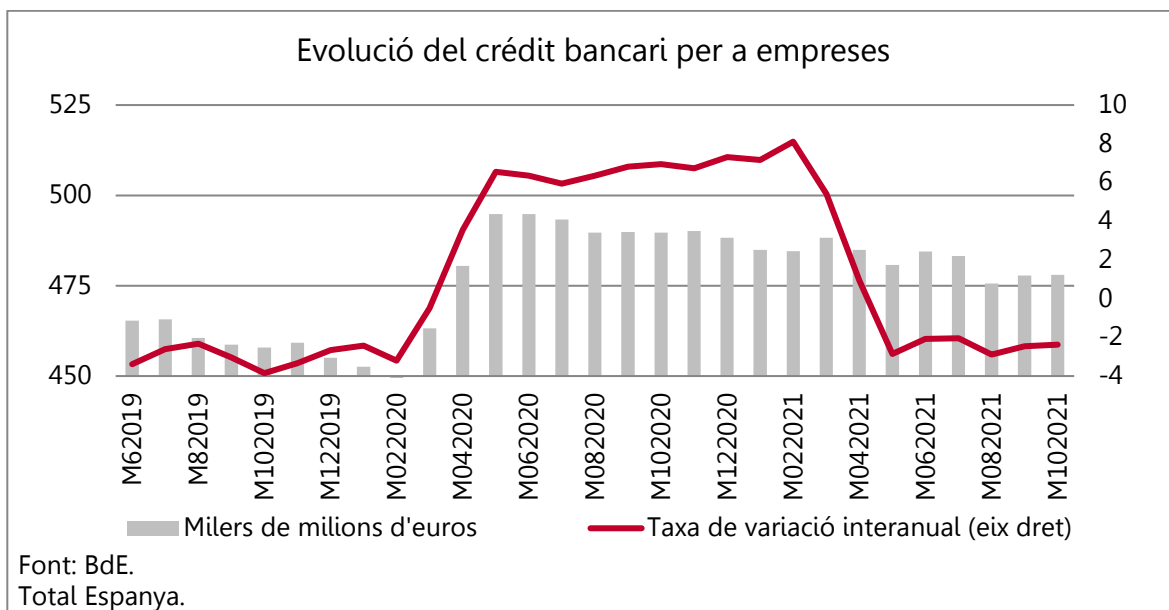
Pel que fa al finançament del sector privat de l'economia espanyola el destinat a llars i ISFLSH continua augmentant des del mes de juny; un 0,9% el mes d'octubre. El crèdit a l'habitatge va pujar un 0,7%; i el destinat a consum un 3,7%, ritme similar al dels mesos previs.

D'altra banda, en el cas de les societats no financeres, a l'octubre, es registra una nova contracció dels préstecs, amb una variació negativa del 1,5%, enfront dels increments d'entre 6-8% observats fins a març d'enguany.

Per la seva banda, les noves operacions van reprendre una senda de variació positiva, sent les de major importi les últimes a reprendre el creixement. Les operacions de menys de 250.000 euros van créixer un 12,9%, les compreses entre 250.000 i 1.000.000 un 11,5% i les de més d'1.000.000 un 7,6% interanual.

Quant al cost del crèdit, el tipus d'interès aplicat a empreses per a operacions noves menors a 250.000 euros va ser del 3,12%, a l'octubre, i per a les operacions superiors a 1 milió d'euros el tipus va ser del 1,46%. Per a les llars i ISFLSH, els tipus d'interès dels préstecs van ser de l'1,57% per a l'adquisició d'habitatge i del 7,29% per al consum, mentre que per a altres fins la taxa va ser del 3,91%.

Sector públic

Segons les dades publicades per la IGAE, durant els primers nou mesos de l'any, el dèficit consolidat (sense CLLL) va ascendir al 4,23% del PIB, la qual cosa implica un descens enfront del 6,92% d'igual període de 2020. La reducció del dèficit fiscal es deu a un augment dels ingressos del 11,1%, superior a l'increment de la despesa del 2,2%.

D'aquesta manera, el conjunt de les AAPP va registrar una necessitat de finançament acumulat fins al mes de setembre de 51.198 milions d'euros, dels quals 22.293 milions correspondrien a la despesa consolidada derivada de la COVID-19, una reducció del 30,0% respecte al mateix període de 2020.

Per la seva banda, els interessos reportats van ascendir a 18.671 milions d'euros, la qual cosa implica un dèficit primari de 32.527 milions equivalent al 2,69% del PIB.

Capacitat (+) o necessitat (-) de finançament					
Acumulat a finals de setembre	Milions d'euros			% del PIB	
	2020	2021	%	2020	2021
Administració Central	-57.819	-53.383	-7,7	-5,2	-4,4
Estat	-57.196	-53.350	-6,7	-5,1	-4,4
Organismes de l'Administració Central	-623	-33	-94,7	-0,1	0,0
Administració Regional	1.608	9.238	474,5	0,1	0,8
Fons de la Seguretat Social	-21.410	-7.053	-67,1	-1,9	-0,6
Sistema de Seguretat Social	-7.763	-5.278	-32,0	-0,7	-0,4
SPEE	-13.754	-1.836	-86,7	-1,2	-0,2
FOGASA	107	61	-43,0	0,0	0,0
Consolidat	-77.621	-51.198	-34,0	-6,9	-4,2
Ajuda financera	34	-51	-	0,0	0,0
Consolidat sense ajuda financera	-77.655	-51.147	-34,1	-6,9	-4,2
PIB utilitzat	1.121.948	1.209.138			

Font: MH.

Catalunya va registrar una capacitat de finançament de 1.263 milions d'euros (0,55% del PIB) en l'acumulat a setembre, enfront del superàvit de 593 milions del mateix període de l'any anterior. El dèficit de Catalunya s'explica perquè els recursos, que van augmentar un 13,07%, van compensar l'increment de la despesa, que va ser del 12,52%.

Operacions no financeres de Catalunya

Acumulat a finals de setembre	Milions d'euros			% del PIB	
	2020	2021	%	2020	2021
Recursos no financers	27.055	30.060	11,1	12,7	13,1
Impostos	11.720	12.494	6,6	5,5	5,4
Impostos sobre la producció i les importacions	1.419	2.318	63,4	0,7	1,0
Impostos corrents sobre la renda, patrimoni, etc.	9.953	9.516	-4,4	4,7	4,1
Impostos sobre el capital	348	660	89,7	0,2	0,3
Cotitzacions socials	11	12	9,1	0,0	0,0
Transferències entre AAPP	12.611	14.200	12,6	5,9	6,2
Resta de recursos	2.713	3.354	23,6	1,3	1,5
Usos no financeres	26.462	28.797	8,8	12,4	12,5
Consums intermedis	4.263	4.263	0,0	2,0	1,9
Remuneració d'assalariats	10.068	10.632	5,6	4,7	4,6
Interessos	762	693	-9,1	0,4	0,3
Subvencions	587	632	7,7	0,3	0,3
Prestacions socials diferents de les transferències en espècie	523	783	49,7	0,3	0,3
Transferències socials en espècie	4.892	5.135	5,0	2,3	2,2
Formació bruta de capital fix	1.734	2.205	27,2	0,8	1,0
Transferències entre AAPP	2.838	2.497	-12,0	1,3	1,1
Resta d'usos	795	1.957	146,2	0,4	0,9
Capacitat (+) o Necessitat (-) de finançament	593	1.263	113,0	0,3	0,6
PIB utilitzat	213.447	230.035			

Font: MH.

Sector exterior

En termes acumulats fins al mes de setembre, el saldo del compte corrent i de capital -que determina una capacitat de finançament- va ser de 7.700 milions d'euros, enfront del saldo positiu de 4.300 milions del mateix període de l'any anterior.

Aquests resultats es deuen fonamentalment al fet que el dèficit el compte de rendes, malgrat el seu increment, va ser més que compensat pel superàvit del compte de béns i serveis, especialment de turisme i viatges (12.400 milions d'euros).

Balança de pagaments		
Milions d'euros (gen-set)	2020	2021
Compte corrent:	4.300	7.700
Balança comercial i de serveis	11.800	16.800
Rendes	-7.600	-9.000
Compte de capital:	2.400	6.200
Comptes corrent i de capital:	6.600	13.900
Compte financer:	11.900	21.100
Banc d'Espanya	-52.800	39.500
Errors i omissions:	5.200	7.200
Font: Banc d'Espanya.		

D'altra banda, les estadístiques d'exportacions de béns assenyalen que, fins a setembre de 2021, les vendes a l'exterior van totalitzar 229.963 milions d'euros en el conjunt d'Espanya, la qual cosa representa un augment de 22,1% respecte del mateix període de 2020. Les importacions van créixer un 21,9% i van aconseguir els 243.230 milions d'euros. Així, la taxa de cobertura es va mantenir en un nivell similar al mateix període de l'any passat (94,5%).

El saldo comercial deficitari va ser de 13.267 milions d'euros, un 19,5% més que el dels nou primers mesos de l'any passat. El dèficit energètic va pujar un 46,1% fins als 16.393 milions d'euros, mentre que el saldo no energètic va presentar un balanç positiu de 3.125 milions d'euros, per sobre del superàvit de 116 milions d'igual període de 2020.

En aquest context, les vendes catalanes a l'exterior van pujar un 24,8% (59.113 milions d'euros, un 25,7% del total d'Espanya). Per la seva banda, les importacions es van incrementar un 18,8% (65.329 milions d'euros, un 26,9% del total d'Espanya). Com a conseqüència, la balança comercial va registrar un dèficit de 6.216 milions d'euros, un 18,6% menor que en igual període de 2020.

Comparativa internacional

Variació anual 2021	Setembre		Gener-Setembre	
	Exportacions	Importacions	Exportacions	Importacions
Catalunya	18,3	21,8	24,8	18,8
Espanya	21,9	24,2	22,1	21,9
Alemanya	7,1	12,9	14,6	15,4
França	10,5	12,0	16,2	16,6
Itàlia	10,3	22,5	20,1	23,6
Zona euro	13,0	19,1	17,0	18,7
Regne Unit	12,2	18,8	17,1	19,2
UE-28	11,2	-9,2	7,2	3,1
EUA	17,1	18,4	23,3	22,3
Xina	19,9	10,1	22,7	22,6
Japó	13,0	38,2	23,8	19,8

Font: MITC.

Exportacions per sector

Fins setembre	Espanya:		Catalunya:	
	Quota (%)	Variació anual (%)	Quota (%)	Variació anual (%)
Aliments	18,2	10,9	15,5	14,0
Productes energètics	6,1	48,3	3,4	47,2
Matèries primeres	2,7	38,4	2,2	52,5
Semimanuf. no químiques	11,3	35,1	6,9	35,2
Productes químics	16,9	28,6	29,4	21,2
Béns d'equip	18,8	17,8	16,8	31,3
Sector automòbil	13,3	15,4	11,5	28,9
Béns de consum durador	1,7	30,4	1,7	32,6
Manufactures de consum	9,2	20,0	11,8	23,6
Altres mercaderies	1,8	20,5	0,8	-14,5
Total	100	22,1	100	24,8

Font: MITC.

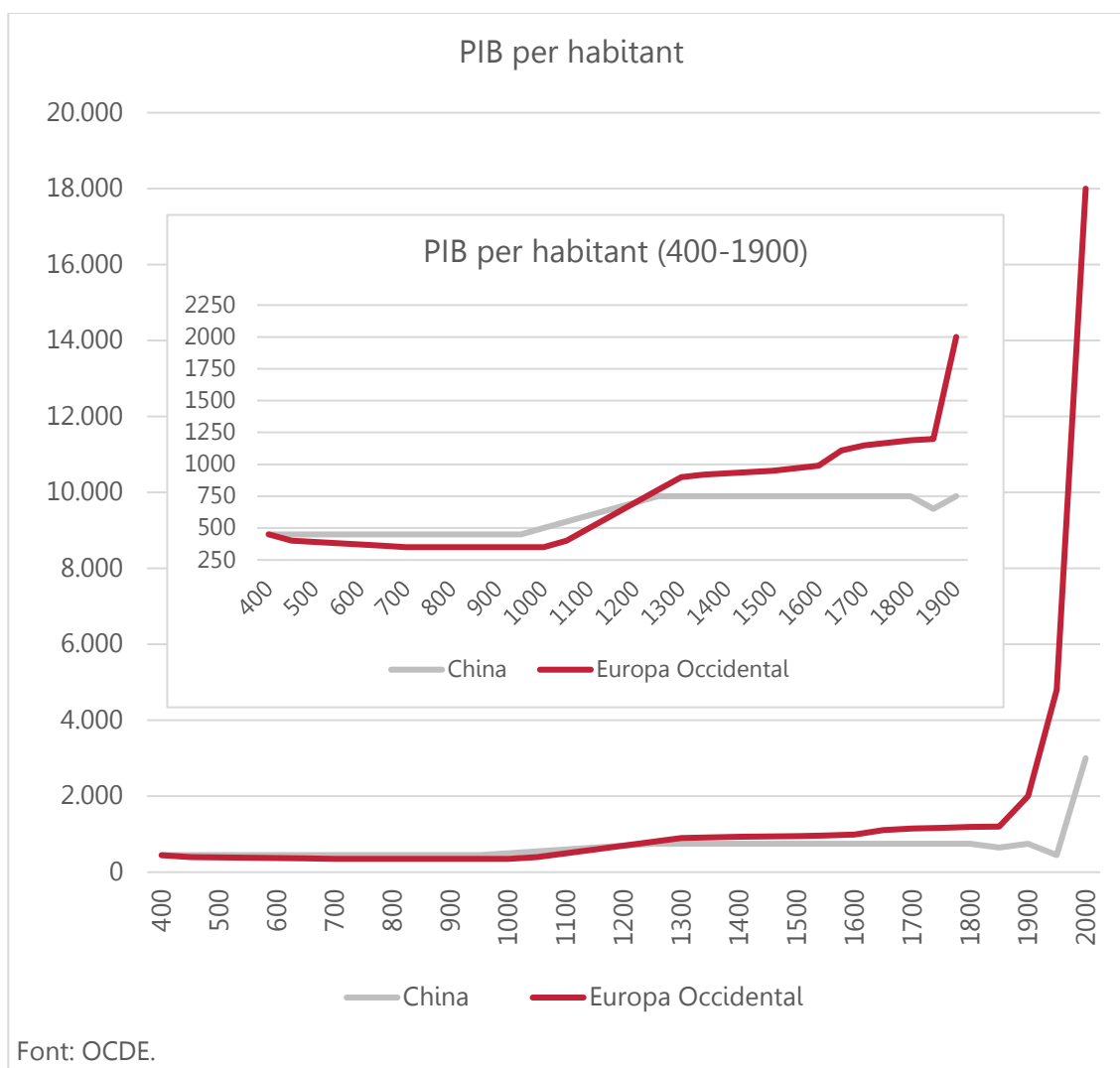
Exportacions per destinació				
Fins setembre	Espanya:		Catalunya:	
	Quota (%)	Variació anual (%)	Quota (%)	Variació anual (%)
Europa	73,5	23,0	73,2	24,5
Unió Europea	61,7	24,4	59,9	25,8
Zona Euro	54,4	25,1	52,7	25,8
França	16,0	21,7	17,0	23,7
Alemanya	10,3	10,9	10,0	22,6
Itàlia	8,5	33,7	9,4	33,8
Resta UE	7,2	19,5	7,2	25,8
Resta Europa	11,8	16,4	13,3	19,0
Regne Unit	6,0	14,5	4,9	22,1
Amèrica del Nord	5,3	18,7	4,1	21,9
EUA	4,7	20,7	3,7	21,1
Amèrica Llatina	4,5	25,6	5,2	31,8
Brasil	0,8	18,7	1,7	36,7
Àsia	9,2	18,6	8,5	27,1
Xina	2,9	16,5	3,7	17,9
Japó	0,9	15,1	1,1	13,7
Orient Mitjà	2,4	17,8	2,8	26,6
Àfrica	5,9	19,3	5,3	24,5
Marroc	3,0	31,0	2,2	39,2
Oceania	0,7	10,1	0,6	31,4
Total	100	22,1	100	24,8

Font: MITC.

Creixement econòmic, productivitat, lliçons de la història

A través de la gran obra d'Angus Maddison publicada per l'OCDE, podem conèixer àmpliament l'evolució de l'economia en els dos últims mil·lennis. En el segon mil·lenni, entre l'any 1.000 i 2.000, la població mundial es va multiplicar per 22, la renda per càpita per 13 i el PIB per prop de 300. Sens dubte, aquest avanç contrasta de forma molt significativa amb el que hi va haver en el mil·lenni anterior, ja que la població únicament va créixer en una sisena part entre l'any zero i l'any 1.000, i la renda per càpita gaire bé no havia experimentat cap millora.

No obstant això, cal assenyalar que el canvi de tendència es produeix, sobretot, des de l'any 1.820, quan la població i la renda per càpita comencen a créixer respecte a èpoques precedents i, posteriorment, aquest creixement s'accelera encara més, especialment en els últims anys. Així es mostra en el següent quadre, en el qual es reflecteix un pendent de la corba que s'aproxima cada vegada més a la verticalitat.

Això obeeix exclusivament al fet que hi ha una substancial millora de la productivitat, que prové essencialment del procés de revolució industrial del s. XIX, del desenvolupament de l'economia del coneixement i de la globalització, defugint d'autarquies econòmiques, que han afavorit el desenvolupament del comerç internacional, així com dels fluxos de béns, serveis, persones i

capitals, dibuixant així aquest creixement econòmic que l'autor analitza en el seu llibre fins a les portes de l'any 2000.

Adicionalment, observem, especialment a partir de l'any 400, com es produeix una disminució substantiva de la renda per càpita a conseqüència dels processos històrics d'ensulsiada de l'Imperi Romà d'Occident, per a passar a una economia extremadament local. Fent un símil, amb el cost de la no Europa derivada de la caiguda de l'Imperi i d'unes relacions econòmiques eminentment locals, les quals van empobrir als diferents pobles que substitueixen a l'Imperi romà d'Occident.

També s'observa com no es recuperen els nivells anteriors fins a ben entrada l'Edat Mitjana. En el cas de l'economia Xinesa, aquesta mostra un creixement suau en els primers 18 segles d. C.; i com es produeix en el s. XIX la pèrdua de la renda per càpita i encara més en el segle XX, substancialment amb l'acció del règim comunista, la qual cosa suposa una reducció dels nivells de benestar. No és fins que comencen a notar-se els processos de reforma econòmica, quan l'economia xinesa experimenta nivells de creixement importants en PIB per càpita i en la millora dels nivells de productivitat, que és la base que permet aquesta millora dels estàndards de vida de la població xinesa.

Per tant, la història ens recorda que, gràcies a l'avanç tecnològic, amb la millora que s'implementa amb el canvi organitzatiu i les inversions de capital, es pot provocar un salt disruptiu rellevant que permet una millora substancial del nivell de vida de la població en general, i que això es produeix sobre la base d'aquesta millora de la productivitat abans comentada.

En el següent quadre, s'exposa com s'experimenta el creixement del PIB per càpita; de la població i del PIB en diferents períodes pels diferents grups o regions econòmiques. Complementàriament, es constata el salt qualitatiu que es produeix en ple procés de producció industrial, en el qual el PIB creix en taxes significatives, tant en el període de 1.820-1.870, així com en el període 1.870-1.913, mentre que pateix reduccions significatives tant en ritmes de creixement com en PIB per habitant entre 1.913 i 1.950, que evidentment comprèn els dos períodes associats a les guerres mundials, així com el període recessiu del Crack del 29 (la Gran Depressió) i les polítiques de desgast i devaluacions competitives que es van donar amb posterioritat.

No és fins a partir dels anys 50 i fins al primer xoc del petroli, quan veiem creixements molt potents tant del PIB com del PIB per càpita, i quan es van aconseguir uns nivells importants de benestar, en termes mitjans, per al conjunt de la població mundial. També cal assenyalar que, en termes globals, el volum d'exportacions ha anat progressant, situant-se a nivell mundial en el 4,6% del PIB global en 1.870, augmentant fins al 7,9% del PIB en 1.913, i caient tant per les qüestions associades amb les guerres mundials, així com per les polítiques de devaluacions competitives i d'una certa política proteccionista entre 1.913 i 1.950, fent que les exportacions en termes de PIB caigués fins a un nivell del 5,5%. Posteriorment, va continuar creixent en volum d'exportacions fins a aconseguir el 17,2% per al conjunt del món i un 35,8% en el cas d'Europa Occidental l'any 1.998.

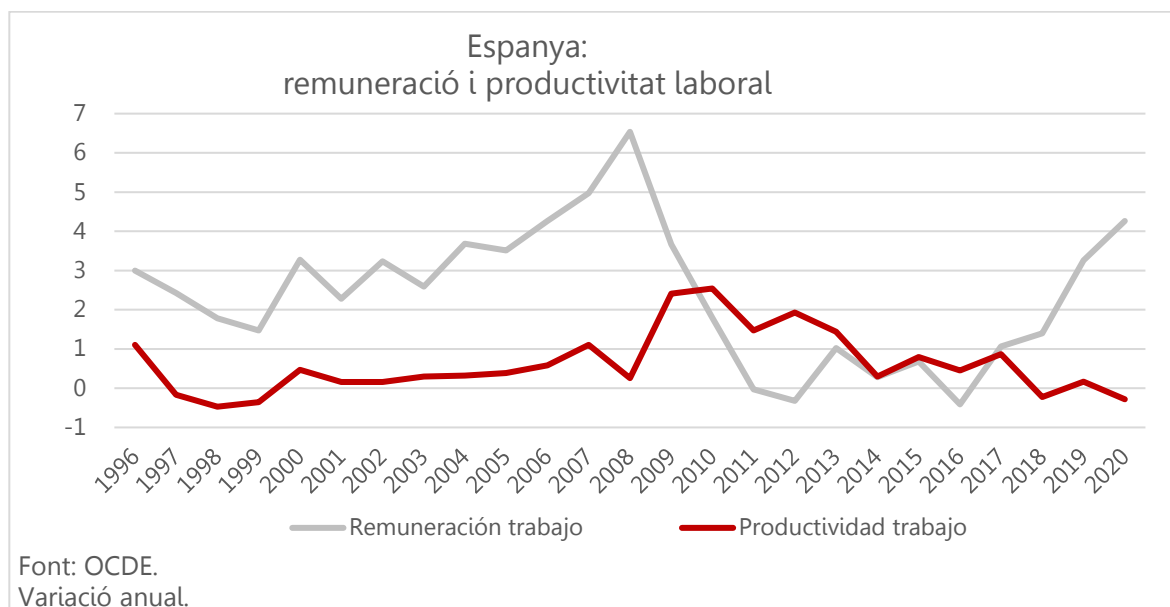
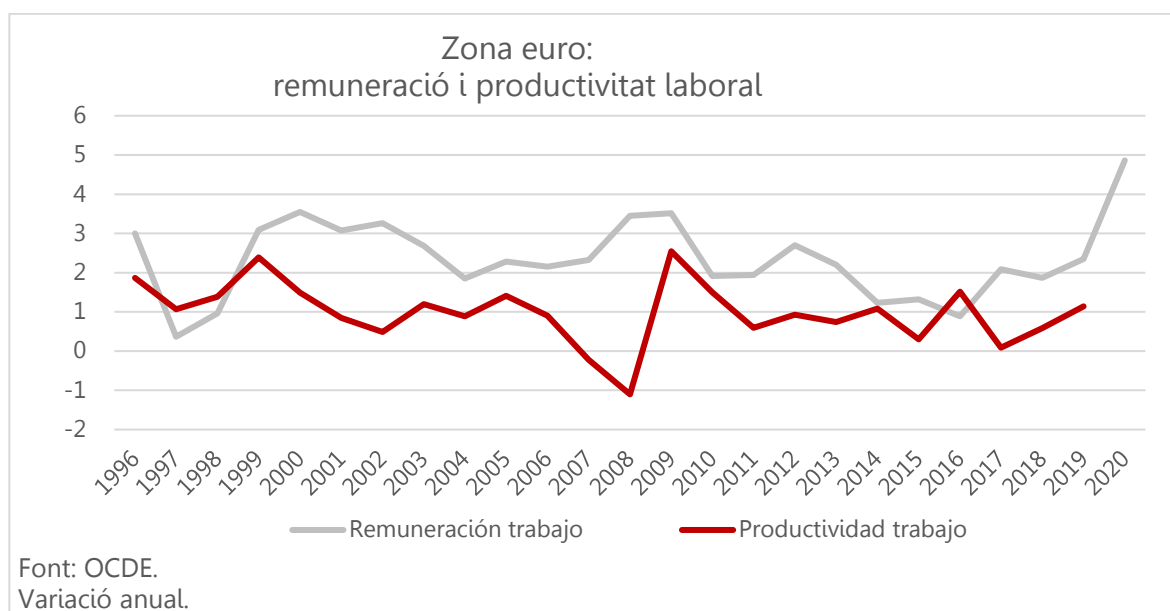

Creixement del PIB per habitant, de la població i del PIB: (1000-1998)

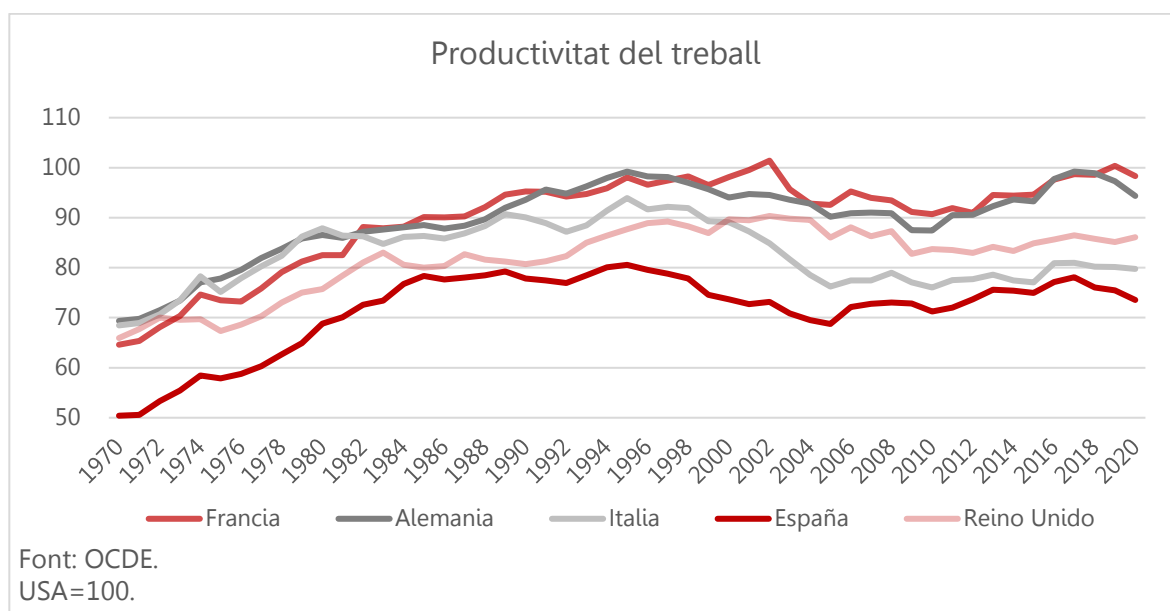
	1000-1500	1500-1820	1820-70	1870-1913	1913-50	1950-73	1973-98
PIB per habitant							
Europa Occidental	0,13	0,15	0,95	1,32	0,76	4,08	1,78
Món	0,05	0,05	0,53	1,30	0,91	2,93	1,33
Població							
Europa Occidental	0,16	0,26	0,69	0,77	0,43	0,70	0,32
Món	0,10	0,27	0,40	0,80	0,93	1,92	1,66
PIB							
Europa Occidental	0,30	0,41	1,65	2,10	1,19	4,81	2,11
Món	0,15	0,32	0,93	2,11	1,85	4,91	3,01

Font: OCDE. Taxes de creixement anual mig compost.

Per això posem èmfasi en el fet que no és possible una millora dels nivells de renda, ni de renda per càpita sense que es produeixin millores de productivitat; i com més significatives siguin aquestes millores de productivitat, més ho seran les millores a nivell de benestar del conjunt de la població. Per a enllaçar amb una aproximació, ja no dels últims 20 segles, sinó dels últims 20 anys del tercer mil·lenni, podem veure com existeix una gran correlació entre la remuneració d'assalariats i la productivitat laboral. Si observem el cas de la zona euro, en aquests últims 25 anys (atès que la sèrie arrenca en 1.996), es produeix aquest creixement de la productivitat i aquest paral·lelisme que es produeix entre remuneracions d'assalariats i millora de la productivitat laboral, essent una causa de l'altra. Díficilment podem pensar que pot haver augmentat en la remuneració sense que es produeixi el corresponent augment dels nivells de productivitat. També resulta rellevant, a efectes competitius la productivitat relativa, agafant com a referència el nivell existent en el conjunt dels Estats Units (USA = 100), sent aquest valor igual a 100. Es constata com l'economia espanyola fins a l'any 1.985 segueix un procés d'aproximació rellevant i important respecte als nivells de productivitat dels Estats Units. Els nivells dels anys 60 eren el 50% de la productivitat mitjana dels Estats Units fins a aconseguir nivells pròxims al 80% en la dècada dels 80. Posteriorment, a partir de l'any 95, es dona una caiguda important dels nivells de productivitat relativa amb els Estats Units, i que obeeix essencialment al fet que, als Estats Units, creix a ritmes substancialment més ràpids, que en l'economia espanyola.

Si miréssim la productivitat entre Espanya i els principals països europeus, constataríem com en el cas d'Espanya, a diferència de França, Alemanya i fins i tot de Gran Bretanya, el creixement de la productivitat del treball ha estat relativament més baix en aquests últims anys. Per això, la millora de la qualitat de l'ocupació, de la renda per càpita i, en definitiva, dels nivells de benestar i de creació de riquesa apunten, sense cap gènere de dubte, a la necessitat de reforçar els mecanismes que ajuden a augmentar la productivitat del nostre sistema econòmic. En aquest sentit, cal implementar actuacions que ajudin a millorar la productivitat i, per tant, a la millora de les remuneracions dels assalariats i de la qualitat de l'ocupació. Això exigeix disposar de més qualitat del capital humà i poder realitzar activitats de major valor afegit per a aconseguir aquests més grans nivells de productivitat.

Finalment, s'exposa com ha variat la renda relativa de les CCAA en els últims dos segles, centrats en els anys 1800, 1901, 1960, 1979 i 1999. Cal assenyalar que, en el primer cas, l'any 1800, Espanya era una economia bàsicament agrària i Catalunya se situava en la mitjana estatal. En canvi, en aquesta economia agrària, destacaven per la seva renda relativa Andalusia, Balears, Cantàbria, Extremadura i Navarra. Un segle després, l'any 1900, en una economia ja industrialitzada, aquestes CCAA van perdre posicions relatives en una renda per càpita en no incorporar a la seva economia els canvis disruptius que va suposar la revolució industrial.

	Renda per habitant				
	1.800	1.901	1.960	1.979	1.999
Andalusia	143	89	72	72	69
Aragó	92	104	103	106	109
Astúries	69	94	114	96	81
Balears	144	80	111	122	149
Canàries	65	67	74	85	96
Cantàbria	124	127	127	104	91
Castella-la Manxa	88	88	65	76	79
Castella-Lleó	105	91	80	84	90
Catalunya	102	153	140	128	125
Extremadura	126	71	63	60	68
Galícia	51	65	71	80	83
Madrid	113	222	148	139	135
Murcia	64	73	74	81	81
Navarra	171	101	118	107	120
País Basc	74	125	175	112	111
La Rioja	92	96	117	110	117
València	71	90	116	103	102

Font: Foment del Treball.

Entre les disminucions més destacades es troben, per exemple, Andalusia o Balears. En canvi, mostra millores de renda relativa per habitant Catalunya, que passa d'un valor de 102 a 153 (Espanya = 100), és a dir, augmenta en més d'un 50% la seva posició respecte a la mitjana espanyola. El cas del País Basc també és interessant, ja que va passar d'un nivell de 74 a 125, és a dir, creix més d'un 50%, a causa en gran part al procés d'industrialització. També hi ha un altre element destacat que és el cas de Madrid, que duplica la seva posició de 113 a 222 l'any 1.900. L'any 1.960, Catalunya perd alguns punts en la seva renda relativa, i uns quants més en el cas de Madrid.

No obstant això, la reestructuració industrial no ha tingut un efecte homogeni en tots els territoris. D'aquí ve que, respecte als valors de l'any 80, una vegada ja superada la primera crisi del petroli i en embrió a la segona, trobem com Catalunya perd també suaument les seves posicions relatives que manté, fins a l'any 1.999, a l'entorn de 125 punts de mitjana relativa. Destaca el País Basc que perd substancialment una part important del nivell de renda relativa de 175 que tenia al 1.960 a 112 al 1.999, i també que hi ha una certa pèrdua suau en el cas de les comunitats de Madrid, Navarra, La Rioja i València.

Aquesta experiència és important. L'ensenyament que ens pot donar la història és que, davant canvis disruptius com els que s'estan produint a conseqüència de l'economia 4.0, cal estar atents al fet que puguem canalitzar adequadament les polítiques que permetin internalitzar en el model productiu aquest canvi disruptiu mitjançant la incorporació de la digitalització i l'economia verda, que cada vegada serà una exigència més habitual i raonable en la nostra manera d'actuar. Per això, hem de saber aprofitar adequadament els recursos derivats dels fons europeus que són una oportunitat única. Com bé diria un financer: "rendibilitats passades, no garanteixen rendibilitats futures", és a dir, que tenim una bona base per reforçar el nostre creixement, però no podem fiar-lo exclusivament a aquesta base. Si no la transformem davant els canvis disruptius que s'estan produint en l'escenari internacional, davant un procés de major globalització i interdependència, i de major competitivitat. La millora de la productivitat és la base per després millorar els nivells de benestar dels nostres ciutadans i del conjunt de la societat a través d'una correcta redistribució mitjançant polítiques públiques i el desenvolupament de l'Estat del Benestar.

DEPARTAMENT D'ECONOMIA

Salvador Guillermo Viñeta
Secretari General Adjunt

Karina Azar Benchoam
Economista Sènior

Marc Herrero Faura
Economista

economia@foment.com
www.foment.com

Foment
del Treball Nacional

